

Ladislau Rooth

(n. 4 iulie 1920, Satu Mare)

Dirijor, compozitor, orchestrator, pianist

La vârsta de 11 ani se mută împreună cu familia la Timișoara. Părinții, evrei tradiționaliști, erau originari din Ungaria, mama din Nagykálló, tatăl, născut în 1891, dintr-o localitate de lângă Debrecen. La Timișoara, tatăl avea un magazin pe strada Mercy și o mică fabrică de marochinărie. În 1940, invitat la nunta unei verișoare la Satu Mare, nu se mai poate întoarce la Timișoara, pentru că, în virtutea [Dictatului de la Viena](#), un teritoriu important din nordul Transilvaniei (care includea Cluj, Oradea, Satu Mare) este anexat Ungariei și se închide granița cu România. Părinții, care se simt apropiați de cultura maghiară, îl urmează, se stabilesc în Oradea, unde tatăl prosperă în afaceri. După ocuparea Ungariei de către Germania nazistă în martie 1944, autoritățile ungare dau ordin de constituire de ghetouri, iar din mai începe deportarea evreilor spre lagărele de concentrare. Ladislau Roth împreună cu părinții sunt deportați la Auschwitz, Mauthausen. Mama este imediat trimisă în camera de gazare. Tatăl și fiul sunt transferați de la Mauthausen într-un lagăr lângă Ebensee, apoi în lagărul de muncă forțată de la Melk, Austria, unde sunt eliberați de armata americană. Supraviețuirea celor doi se datorează faptului că tânărul muzician cântă într-o mică orchestră în lagăr și are uneori acces la deșeuri de la bucătărie.

După eliberare, la Timișoara, se căsătorește cu Susi Brück, fiica medicului laringolog Paul Brück, dintr-o familie de vază de evrei timișoreni. Au un fiu, Paul Roth, gitarist, a cântat în anii 1960 în Ansamblul muzical al Comandamentului de nord al armatei israeliene, iar nepotul său, [Peter Roth](#), este un cunoscut cântăreț, gitarist, compozitor și adaptator în domeniul muzicii pop și rock din Israel.

Studii

La Timișoara este elev la Liceul Piarist pe care îl absolvă în 1940. Primele lecții de pian le primește de la călugărițe la o mănăstire la Satu Mare, apoi continuă la conservator. La Timișoara, este elevul reputatului profesor de pian Freund Leo.

Devine un excelent pianist de muzică clasică și jazz. Își face debutul de compozitor, printre altele, compunând muzica pentru piesa în 5 acte *Moise* scrisă de [Constantin Anadol](#), care este reprezentată în sala de sport a Liceului Israelit.

După absolvirea liceului, studiază compoziție, orchestrație și dirijat la [Academia de Muzică „Franz Liszt”](#) din Budapesta. Timp de doi ani studiază compoziția cu [Kodály Zoltán](#), iar după pensionarea acestuia, cu [Farkas Ferenc](#). La compoziție este coleg cu [Ligeti György](#). După 3 ani de întrerupere din cauza deportării, reia studiul în 1947 și devine absolvent al Academiei de Muzică "Franz Liszt" în 1948. A frecventat un curs de specializare în dirijat de muzică de operă la [Accademia Nazionale di Santa Cecilia](#).

Activitatea în România

Se angajează în 1947 corepetitor la recent înființata [Operă de Stat](#). În 1948 debutează ca dirijor în spectacole de balet, dar și de operă, și tot din acest an este numit dirijor la ansamblul artistic muncitoresc de cântece și dansuri „Flacăra” din Timișoara, cu care efectuează turnee în Bulgaria, Albania și Iugoslavia. Un an mai târziu (1949) este titularizat dirijor la Opera timișoreană și debutează totodată la Filarmonică. În același an, [Mircea Popa](#) prezintă publicului timișorean compoziția sa *Două dansuri românești*. Din anul 1953, L. Rooth devine prim-dirijor al Operei de Stat conducând de la pupitru unica premieră (15 aprilie 1953) a stagiunii, *Nunta lui Figaro* de Mozart, în regia eminentei muziciene [Aca de Barbu](#). Aceasta din urmă, cântăreață, regizoare și directoarea Operei, îi propune să schimbe ortografia numelui său de familie din "Roth" în "Rooth".

Ladislau Rooth a fost un dirijor foarte activ. Până în anul 1958 a asimilat 35 de titluri de operă, balet și operetă însumând 734 de spectacole (cf. Monografia instituției elaborată de Rodica Giurgiu). Repertoriul simfonic a fost foarte variat cuprinzând lucrări din diverse epoci de creație, uneori partituri orchestrate sau reorchestrate de el însuși. În 1956, împreună cu [Dan Mizrahy](#) au făcut cunoscut publicului timișorean numele lui George Gershwin (*Rhapsody in Blue*). În acea perioadă a compus, printre altele, un Divertimento pentru orchestră (1951), o Uvertură pentru tineret (1953), o Pastorală (1954), toate prezentate în concertele Filarmonicii „Banatul” din Timișoara.

În 1958 i se desface contractul de muncă, fiindcă a solicitat emigrarea în Israel și, o degradare importantă, e trimis la Galați ca dirijor la Teatrul de muzică.

În Israel

În 1960 se stabilește în Israel orașul [Bat Yam](#), la sud de [Tel Aviv-Yafo](#) și activează din același an la Opera israeliană, apoi la Orchestra Radiodifuziunii din Ierusalim (1961), Filarmonica din Tel Aviv (1963), Orchestra Radio Tel-Aviv (1971), Orchestra Simfonică Radio și la Corul și Orchestra de estradă a Radiodifuziunii israeliene (Kol Israel, „Vocea Israelului”) din Ierusalim.

În anul 1965 a devenit dirijorul corului de copii și tineret *Makelat Ieladim „Tzadikov”* din Jaffa, cu 100 de membri, post pe care l-a ocupat până la finele anilor 1980. Roth a făcut parte din juriul emisiunii de concurs muzical radio „Tessuot rishonot” („Cele dintâi aplauze”). De asemenea a predat arta dirijatului la Academia de muzică și balet din Ierusalim. Printre studenții săi s-a numărat compozitoarea [Nurit Hirsh](#).

László Roth a dirijat la „Festivalul cântecului și șlagărului israelian” în anul 1969, prima ediție transmisă pe micul ecran. De asemenea a dirijat spectacole de operă la Opera din Tel Aviv, „Voevodul țiganilor” de Johann Strauss fiul (1971) și premiera israeliană a operei „Aida” de Verdi în anul 1972.

La mijlocul anilor 1970 a fost numit dirijor al ansamblului israelian de folclor „Anahnu Kan” („Noi suntem aici”), compus din evrei noi imigranți din Uniunea Sovietică. La sfârșitul anilor 1970 Roth a fost consilier muzical al Orchestrei orașului Netanya. De-a lungul anilor, Roth a compus adaptări muzicale pentru spectacole de teatru și revistă și pentru albumele unor cântăreți de muzică ușoară, ca Maor Cohen (Pirhey Ha'ra - „Florile răului” pe versuri de Baudelaire și „Hahofesh Hagadol” - „Vacanța mare”) al căror producător muzical a fost nepotul său, Peter Roth.

În alte țări

A dirijat orchestra „Scarlatti” din Neapole (1965, dirijor invitat), la Opera din Pretoria, Africa de Sud/Transvaal (1967-1968, contract de 18 luni), la Radiodifuziunea daneză la Copenhaga (1968, invitat), „Landestheater” din Salzburg, Austria (1970, o stagiune).

Din septembrie 1980 până în iunie 1990, are un contract la Opera din Mexic și cu diverse orchestre simfonice (1980-1984). În anii 1985 și 1987 a lucrat ca dirijor în Statele Unite. A stat la pupitrul de dirijor în Viena, Maastricht, Amsterdam, Oxford, Manchester, Hong-Kong, Sydney. Deja înainte de căderea regimului comunist în România în 1989, dirijează de la pupitrul de la care a fost alungat în mod umilitor, la Opera din Timișoara, în urma intervenției ambasadorului Mexicului în România. Din 1990 până azi, a dirijat numeroase spectacole și concerte la Opera Națională Română din Timișoara, la Brașov, Arad, București, și la Filarmonica Dinu Lipatti din Satu Mare.

O activitate continuă reprezintă scrierea de aranjamente orchestrale. A făcut orchestrații pentru [Placido Domingo](#), [Barbara Streisand](#), printre alții; orchestrații de muzică liturgică pentru Yuval Orchestra; pentru cantorul [Meir Helfgott](#).

An de an, Ladislau Rooth dirijează concerte la Satu Mare, orașul său natal. În 2013 a pregătit și condus un concert dedicat Întâlnirii evreilor timișoreni din întreaga lume, în Sinagoga din Cetate, Timișoara, iar în 2014 și 2015 concerte dedicate memoriei rabinului dr. [Ernest Neumann](#). Personalitate carismatică, Ladislau Rooth sau Laszlo Roth sau Laci, un om generos și nobil, este iubit de muzicieni, de public și de numeroși admiratori și prieteni.

Legături externe

- Laszlo Roth pe Wikipedia.ro
https://ro.wikipedia.org/wiki/L%C3%A1szl%C3%B3_Roth
- Banaterra <http://www.banaterra.eu/romana/ladislau-rooth>
- Interviu cu Ladislau Rooth în Getta Neumann, *Destine evreiești la Timișoara. Portretul comunității din perioada interbelică până azi*. Editura Hasefer 2014.
- [László Roth](#) pe situl WorldCat Identities
- Getta Neumann, [Opere preferate, muzică sinagogală și dirijori – dirijorul Ladislau Rooth povestește](#), Timisoara Ludaica Cyber-Community News, 3 iunie 2013 (interviu)
- Si asta a fost nenorocirea noastra...
Fragment din interviul cu maestrul **Ladislau Rooth**, dirijor, pianist si compozitor, publicat in *Destine evreiesti la Timisoara*, de G. Neumann, Editura Hasefer 2104
http://www.bjt2006.org/LR_Nenorocirea_noastra_1615.pdf
- '[Ladislau Rooth](#),' în: Ioan Tomi, *Dicționar. 123 compozitori, dirijori, muzicologi, personalități ale culturii muzicale din Banatul istoric*, Timișoara: Filarmonica „Banatul”, 2009, Banaterra (Virtual Banat)
- Muzica pentru un spectacol pentru copii la Teatrul Național Mihai Eminescu, Timișoara 1948
Ariciul și iepurașul
http://cimec.ro/SCRIPTS/TeatreNou/detalii_premiera_eng.asp?sq=3601011148021&sq1=3&sq2=LADISLAU%20ROTH,%20LADISLAU
- [Maestrul Ladislau Rooth, impresionant la 91 de ani](#), *Informația Zilei Satu Mare*, 3 iunie 2011
- http://www.jewishfed.ro/fcer/public_html/downloads/realitatea/RE416-417.pdf#page=8
- Deschiderea stagiunii 2014-2015. Concert vocal simfonic Dirijor Maestrul Laszlo Rooth – Israel/ Solista soprana Nicoleta Colceiar
http://www.filarmonicasm.ro/index.php?view=detail&id=55&option=com_joomgallery&Itemid=62
- Concert dirijat la Sinagoga din Cetate, 2013
<https://plus.google.com/photos/102933001133634706661/albums/5898192508970668961>
- Umorul în muzică a închis stagiunea Filarmonicii
<http://www.gazetanord-vest.ro/2015/06/umorul-in-muzica-a-inchis-stagiunea-filarmonicii/>